

การฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

Revitalization of Thai Phuan Culture and Traditions: Community
Participation in Si Satchanalai District, Sukhothai Province

ณัฐอรีย์ เรืองสมบัติ

Natarin Ruangsombat

จันทร์ โกศล

Chan Kosol

ทัศนีย์ มงคลรัตน์

Tassanee Mongkolrat

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Bangkok Thonburi University, Thailand

Email: Natarin_ruangsombat@outlook.com

Received: 23 February 2025; Revised: 26 March 2025; Accepted: 29 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวนที่ต้องฟื้นฟู 2) รูปแบบกิจกรรมและความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน 3) การจัดกิจกรรมมีต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน และ 4) ความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน งานวิจัยนี้ดำเนินการในพื้นที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และเป็นงานวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวนประกอบด้วย ภาษาพวน ประเพณีสงกรานต์ผู้เฒ่า ประเพณีแต่งกายไทยพวน การเล่นพื้นบ้าน ประเพณีกำฟ้า ประเพณีแห่กฐินทางน้ำ แข่งเรือ วัฒนธรรมการทอผ้า บวชนาคแห่ช้าง ประเพณีสู่ขวัญต่าง ๆ อาบน้ำก่อนกินอาหารพื้นบ้านไทยพวน ผ้าและผลิตภัณฑ์จาก ผ้าเทศมหาชาติจุลลิกฐินกันโศด และประเพณีเดือนห้า 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน พบว่า 3 ลำดับแรก ได้แก่ ร่วมเที่ยวชมกิจกรรม ร่วมระดมความคิดเห็นวัฒนธรรมและประเพณี ดกิ ซื้อสินค้า 3) การส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนพบว่ากิจกรรมที่มีต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจสูงสุด ได้แก่ ซื้อและขายสินค้าให้กับผู้จำหน่ายสินค้าในงานกิจกรรม และ 4) คนในชุมชนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวนในอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และค่าส่วนเบี่ยงเบนเท่ากับ 5.44

คำสำคัญ: ไทยพวน; วัฒนธรรม ประเพณี; การมีส่วนร่วม

Abstract

The research aims to 1) study the important of Thaipuan Cultural and Tradition Restoration, 2) study the activity's model and the community cooperation with Thaipuan Cultural and Traditional Restoration, 3) study the activities promoting the community's economy, 4) study the satisfaction of the people in the community on Thaipuan Cultural and Traditional Restoration Activity. This survey was carried out at Sisatchanalai District, Sukhothai Province and the study was mixed method research with 60 samples.

The result found that 1) the priority of Thaipuan Culture and Tradition, there were Puan Language, Sangkhanputoa Festival, Thaipuan Dressed Festival, Folk Games Kamfah Festival, Haekrathin Festival, Boat Racing, Weaving Culture, Buadnak Haechang Festival, Sukhuan Festival, Arbnam Kornka Festival, Thaipuan Local Food, Clothes and Product from clothes, Thedmahachart, Junkathin, Kandod and Duanha Festival. 2) the activity's model and the community cooperation with Thaipuan Cultural and Traditional Restoration found that the first 3 ranks were found to be: participating in activities, brainstorming on culture and traditions, and buying products. 3) The promotion of the community economy found that the the most were buying and selling products at the Thaipuan cultural and tradition restoration event. 4) satisfaction of the people in the community on Thaipuan Cultural and Traditional Restoration Activity, the overview of the community people satisfied with Thaipuan Cultural and Traditional Restoration was the highest $\bar{X} = 4.09$ $SD = 5.44$.

Keywords: Thaipuan; Cultural and Tradition; Participation

บทนำ

“ไทยพวน” เป็นชื่อที่กลุ่มชาติพันธุ์เรียกแทนตนเอง คำว่า “พวน” เป็นชื่อเรียกชาวเมืองพวนเมื่ออาศัยอยู่ในประเทศลาว ชื่อเรียกนี้มีทั้งเขียนด้วย “ไท” และคำว่า “ไทย” โดยคำว่า “ไท” นั้นหมายถึง “คนเมื่อย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยถูกเรียกว่า “ลาวพวน” เพื่อบ่งบอกว่ามาจากลาว ภายหลังมีการเขียนว่า “ไทยพวน” เพื่อแสดงถึงความเป็นกลุ่มคนเชื้อสายพวนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยมีชื่อเรียกอื่น ๆ ในหลากหลายบริบท ได้แก่ “ไทพวน” “ลาวพวน” “ไทยพวน” “พวน” “ลาวกะเลอ” และ “ไทยกะเลอ” ซึ่งเป็นชื่อเรียกที่หมายถึงชาวไทยพวนทั้งสิ้น (วัลยา นามธรรม, 2566) ไทยพวนอพยพมาจากเมืองพวนแขวงเมืองเชียงขวาง ประเทศลาว เข้าสู่ประเทศไทยเป็นระยะๆ และกระจัดกระจายกันอยู่บริเวณภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางของประเทศไทย การอพยพของพวนมีเหตุผลหลายประการตามที่มีหลักฐานปรากฏในประวัติศาสตร์ และความเล้าที่สืบต่อกันมา เช่น บ้านเมืองเกิดศึกสงครามจึงอพยพหลบหนีสงครามเข้ามาบ้าง หรืออพยพมาด้วยความสมัครใจ เพื่อจะมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์แห่งสยามประเทศ (สาธิตพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ชาวไทยพวนที่อพยพมาตั้งรกรากถิ่นฐานในประเทศไทยได้กระจายกลุ่มออกไปในหลายพื้นที่ จากการศึกษพบว่า มีทั้งสิ้น 14 จังหวัด ประกอบด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ม.ป.ป.) (1) จังหวัดหนองคาย ได้แก่ อ.ศรีเมืองใหม่ อ.โกสุมพิสัย จังหวัดอุดรธานี อ.บ้านผือ และบ้านเชียง อ.หนองหาน (2) จังหวัดสุโขทัย ได้แก่ อ.ศรีสัชนาลัย มีบ้านหาดสูง บ้านหาดเลี้ยว บ้านใหม่ และบ้านแม่ราก อ.สวรรคโลก มีบ้านคลองมะพลับ อ.ลานหอย มีบ้านวังหาด (3) จังหวัดแพร่

ได้แก่ อ.เมือง มีบ้านทุ่งโห้งเหนือ-ใต้ จังหวัดพิจิตร อ.ตะพานหิน มีทุ่งโพธิ์ วังทับค้อ วังลุ่ม ป่าแดง (4) จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ อ.วังทอง มีบ้านเข็ก (5) จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ อ.เมือง มีบ้านปากฝาง ผาจุก จังหวัดสุพรรณบุรี อ.บางปลาม้า มีลานคา กม่ว่ง บ้านด่าน บ้านสูตร อุทุมพร บ้านหมี่ บ้านเก่า ดอกบัว ไร่เดี่ยว เก้าห้อง มะขามล้ม (6) จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ อ.พรหมบุรี มีเสาธงทอง กุฎีทอง โพธิ์เอน อุดมะพิชัย บางน้ำเชี่ยว โภคภิวัฒน์ (7) จังหวัดสระบุรี ได้แก่ อ.หนองโดน มีบ้านกล้วย บ้านครัว บ้านคลอง คลองบุญ คลองโดน บ้านสร้าง (8) จังหวัดลพบุรี ได้แก่ อ.เมือง มีบ้านถนนใหญ่แค โคกกระเทียม อ.บ้านหมี่ มีบ้านกลาง สว่างอารมณ์ โพนทอง เชียงงา บ้านกล้วย บ้านหมี่ใหญ่-น้อย บางกะพี้ใหญ่-น้อย สะเตยใหญ่-น้อย ลำโรงใหญ่-น้อย หินปักใหญ่-เหนือ-ทุ่ง มะขามเอน-เต่า ทุ่งทะเลหญ้า เขาวงกต บ้านทราย วังวัดเหนือ-ใต้ คลองไม้เสียบ หัวเขา เนินยาว ดงพลับ ห้วยแก้ว หนองทรายขาว หลุมข้าว สระใหญ่ ไร่ใหญ่ (9) จังหวัดนครนายก ได้แก่ อ.ปากพลี มีบ้านใหม่ ฝั่งคลอง ท่าแดง หนองแส หนองหลิง คลองตะเคียน คลองคล้า เกาะกา แคมโค้ง สะแกชิง ชุมข้าว โพธิ์ศรี กลางโสภา โพธิ์ทอง เกาะหวาย หนองหินแส (10) จังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ อ.โคกปีบ และ อ.ศรีมหาโพธิ์ มีหัวขา หัวหว้า หัวนา หัวสระข่อย หายโคก โคกปีบ โคกวัด โคกพนมดี หนองเสือ หนองสะแก หนองเกด หนองนก หนองบ้ำหมู หนองปรือ หนองเหือ โพนไทร โพนกระเบา ดอนสับฟาก ดงกะทงยาม บ้านแล้ง คู้ลำพัน ไร่ชาด ละเบาะไร่ ปรีอวาย ส้มแสง แปรังไร่ เกาะกะต่าย ม่วงขาวข้าหว้า อ.อรัญประเทศ มีบ้านระหัดตึก (11) จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ อ.พนมสารคาม อ.สนมชัย มีเมืองกลาง เมืองกลาย เมืองแมด หนองปรือน้อย หนองเค็ด หนองลี หนองยาว หนองเต่าชน หนองปลาตอง หนองน้ำดำ หนองเสือ หนองโพรง หนองแหน นาเหล่าน้ำ นาเหล่าบก จอมศรี จอมมะณี เชียงใต้ เต่าเหล็ก เต่าอิฐ มหาเจดีย์ ราชฮ้าง หัวกะสัง (12) และจังหวัดน่าน ได้แก่ อ.เมือง บ้านห้วยเล็บมือ อ.ท่าวังผา บ้านฝายมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาชาวไทยพวนในอำเภอศรีสัชนาลัย จ. สุโขทัย ซึ่งได้เดินทางมาตั้งหลักสร้างบ้านเรือนกระจายอยู่ในเขตตำบลหาดเสี้ยวและตำบลใกล้เคียงของอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เมื่อก่อนปี 2387 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การอพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่นี่นั้น กลุ่มใหญ่ยึดเอาแนวที่ราบริมแม่น้ำยมฝั่งตะวันออก เริ่มตั้งแต่ดอยเขามุ่งทางใต้ ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านแม่ราก บ้านหาดเสี้ยว เพราะบ้านหาดเสี้ยวเป็นหมู่บ้านใหญ่จึงแบ่งค้ำบ้านออกเป็น บ้านเหนือ บ้านกลาง บ้านกลางบ้านเตื่อ (บ้านใต้) อีกกลุ่มระหว่างที่ราบริมทิวภูพางอม จรดริมฝั่ง แม่น้ำยมทิศตะวันออก ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเหม่อ (บ้านใหม่) และบ้านหาดสูง ปัจจุบันตำบลหาดเสี้ยว แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านหาดเสี้ยว (บ้านเตื่อ) หมู่ที่ 2 บ้านหาดเสี้ยว (บ้านกลางและบ้านเหนือ) หมู่ที่ 3 บ้านหาดสูง หมู่ที่ 4 บ้านใหม่ (บ้านเหม่อ) ส่วนไทยพวนบ้านแม่รากนั้น ขึ้นอยู่กับเขตการปกครองของตำบลป่าจั่ว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย แต่มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและภาษาพูดที่เหมือนกัน (สารพินิจภัณฑิ์ผ้าทองคำ, ม.ป.ป.) ซึ่งทั้งหมดมีวัฒนธรรมและประเพณีในวิถีชีวิตของตนเองแม้จะอพยพถิ่นฐานมาอยู่ที่ใดก็ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของตนเองไว้

ปัจจุบันพบว่าวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งบรรพบุรุษได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของชาวไทยพวนหลายอย่างได้หายไป บางอย่างกำลังมีปัญหาและมีแนวโน้มจะสูญหายเนื่องจากคนพวนยุคใหม่ไม่นิยม ละเลยต่อการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์ ประชากรในท้องถิ่นพบสิ่งที่น่าเป็นห่วงหลายประการ อาทิ ลูกหลานชาวพวนพูดภาษาพวนน้อยลงมาก แม้แต่ในครอบครัวก็ใช้ภาษากลางในการสื่อสาร นอกจากนี้ยังพบว่าหลายวัฒนธรรม ประเพณี ไม่พบเจอ หรือมีน้อยมากในปัจจุบัน เช่น ประเพณีกำเียน แต่งงานแบบไทยพวน เทศน์มหาชาติ ภาษาไทยพวน ประเพณีอาบน้ำก่อนกา ห่อข้าวดำดิน แจกพาแลง ประเพณีแห่กฐินทางน้ำแข่งเรือ (เฮือช่วง) เป็นต้น

จากสภาพการดังกล่าวจึงสมควรที่ต้องหาทางฟื้นฟู ป้องกัน และแก้ไขเพื่อความคงอยู่ของวัฒนธรรม ประเพณีที่ดึกดำบรรพ์เหล่านี้ จากการศึกษางานวิจัยพบว่าการทำงานใด ๆ หากมีจุดเริ่มต้น มีรากฐาน มีที่มาและได้รับความร่วมมือจากชุมชน จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนั้นหน่วยงานหรือองค์การของรัฐควรต้องกระทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญ สร้างแรงจูงใจเชิงบวกให้คนในชุมชนภูมิใจและตระหนักภูมิใจในศักดิ์ศรีและภูมิใจในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาฟื้นฟูและอนุรักษ์ชุมชนหรือท้องถิ่นซึ่งควรได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการรักษา คุ่มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการบริหารเพื่อให้ชุมชนยืนหยัดได้ด้วยตนเองและเพื่อเป็นการพัฒนาที่ระบบและสามารถพัฒนาศักยภาพชุมชนได้อย่างตรงจุด เนื่องจากคนในชุมชนหรือเจ้าของพื้นที่ควรเป็นผู้ที่เข้าใจพื้นที่ตัวเองมากที่สุดนั่นเอง (เอกพงษ์ สารน้อย และสุกานดา สารน้อย, 2563) จากความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีชาวไทยพวนในอำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลำดับความสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน อำเภอสรีสัชนาลัยจังหวัดสุโขทัยที่ต้องฟื้นฟู
2. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมและความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่มีต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม และประเพณีชาวไทยพวน อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ประชากรกลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือก

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับด้านวัฒนธรรม และประเพณีชาวไทยพวน ในอำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 60 คน ได้แก่

- 1) ประชาชนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับด้านวัฒนธรรม และประเพณีชาวไทยพวน อำเภอสรีสัชนาลัย จำนวน 13 คน จากการสุ่มแบบเจาะจง
- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคณะทำงานการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีชาวไทยพวน อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 7 คน
- 3) เจ้าหน้าที่เทศบาลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวัฒนธรรม จำนวน 10 คน
- 4) ประชากรในชุมชน ประชากรที่มาร่วมชมกิจกรรม ประชากรที่มาร่วมจำหน่ายสินค้า จำนวน 30 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสนทนากลุ่ม (Group Discussion)

การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้การกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างอธิบายโต้แย้ง แสดงความเห็นตามประเด็นการสนทนาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน/บุคคล วิถีชีวิต ความเชื่อ ความต้องการหรือ พฤติกรรมเกี่ยวกับด้านวัฒนธรรม และประเพณีชาวไทยพวน ในอำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

แบบสอบถาม (Questionnaire)

แบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ด้านความร่วมมือในการจัดกิจกรรม และการมีส่วนร่วมกระตุ้นเศรษฐกิจและแบบประเมินความพึงพอใจมีต่อจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีชาวไทยพวน อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำได้มาซึ่งข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขั้นตอนการเก็บข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

การสนทนากลุ่ม (Group Discussion)

ผู้วิจัยกำหนดนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการวิจัยและขอความร่วมมือกลุ่มในการให้ข้อมูลที่สำคัญ การสนทนาแต่ละกลุ่มดำเนินการโดยใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงต่อกลุ่ม

แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในชุมชน ประชากรที่มาร่วมชมกิจกรรม ประชากรที่มาร่วมจำหน่ายสินค้า เจ้าหน้าที่ฝ่ายวัฒนธรรมและประเพณี และเจ้าหน้าที่เทศบาล เพื่อประเมินความพึงพอใจมีต่อจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีชาวไทยพวน อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เมื่อเก็บข้อมูลมาแล้ว จะตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยและเชื่อมโยงผลที่ได้นำไปสู่ผลการศึกษาวิจัยที่จะถูกนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา และทำการสรุปข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาลำดับความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีชาวไทยพวน : อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่ต้องฟื้นฟู ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยพวนให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้ภาษาพวน ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้เป็นประจำและเป็นภาษาถิ่นที่กำลังจะเลือนหายไปจากสังคมในชุมชน ในตำบลหาดเสี้ยว เนื่องจากปัจจุบันคนรุ่นใหม่ใช้ภาษากลาง ในส่วนของประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความสำคัญ เพื่อให้คงอยู่ในสังคมชุมชนชาวไทยพวนนั้น คือ ประเพณีสังฆานต์ผู้เฒ่า ประเพณีแต่งกายไทยพวน การเล่นพื้นบ้าน ประเพณีกำฟ้า ประเพณีแห่กฐินทางน้ำ แข่งเรือ วัฒนธรรมการทอผ้า ประเพณีบวชนาคแห่ช้าง ประเพณีสู่ขวัญต่างๆ ประเพณี อาบน้ำก่อนกินอาหารพื้นบ้านไทยพวน ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า เทศมหาชาติจุลจกฐินกัณฑ์โศก และประเพณีเดือนห้า และวัฒนธรรมประเพณีที่มีความสำคัญรองลงมาคือ แพทย์แผนไทยพวน ทำวัตรสวดมนต์ ทำนองพวนเครื่องจักสาน และตีเหล็ก ประเพณียายข้าวปุ้น และประเพณีตั้งมังคละ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม และความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวนโดยผ่านการจัดตลาดนัดวัฒนธรรมและประเพณี ใช้การเสวนาตามหัวข้อการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งเป็นตัวขับเคลื่อน นอกจากนี้มีการจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น มีการเล่นพื้นบ้านและการแสดงของชุมชนเพื่อร่วมสร้างกิจกรรมนันทนาการในแต่ละครั้ง และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน ได้จัดจำนวน 10 ครั้ง ประกอบด้วย

ครั้งที่ 1 (ภาษาไทยพวน เว้าม่วนสืบสาน) ด้านภาษาไทยพวน หัวข้อ “ภาษาไทยพวน คุณค่าที่ควรสืบสาน” ในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2565

ครั้งที่ 2 (อาหารไทยพวน ชวนให้หลงใหล)ด้านอาหารพื้นบ้านไทยพวน หัวข้อ “อาหารพื้นบ้านไทยพวน” ในวันที่ 26 พฤศจิกายน 2565

ครั้งที่ 3 (สู่ขวัญไทยพวน ขวัญเอ๋ยขวัญมา) ด้านพิธีกรรมการสู่ขวัญ หัวข้อ “การสู่ขวัญกับวิถีชีวิต” ในวันที่ 26 พฤศจิกายน 2565

ครั้งที่ 4 (เล่าขานงานกฐินทางน้ำ) ด้านประเพณีการแห่กฐินทางน้ำ หัวข้อ “กฐินทางน้ำ” ในวันที่ 27 พฤศจิกายน 2565

ครั้งที่ 5 (สืบสานงานจุลกฐิน) ด้านประเพณีจุลกฐิน หัวข้อ “จุลกฐิน” ในวันที่ 11 ธันวาคม 2565

ครั้งที่ 6 (สืบสานงานประเพณีเดือนห้าชาวไทยพวน) ด้านประเพณีเดือนห้าชาวไทยพวน หัวข้อ “ประเพณีเดือนห้า” ในวันที่ 12 ธันวาคม 2565

ครั้งที่ 7 (ย้อนตำนานงานแห่ช้าง) ด้านประเพณีบวชนาคแห่ช้าง หัวข้อ “บวชนาค แห่ช้าง” ในวันที่ 21 มกราคม 2565

ครั้งที่ 8 (ผ้าทอไทยพวน คู่ควร ทรงคุณค่า) ด้านผ้าทอไทยพวน หัวข้อ “เอกลักษณ์ผ้าทอไทยพวน บ้านหาดเสี้ยว” ในวันที่ 22 มกราคม 2565

ครั้งที่ 9 (สืบสานงานกำฟ้าไทยพวน) ด้านประเพณีกำฟ้า ครั้งที่ 1 หัวข้อ “กำฟ้าชาวไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว” ในวันที่ 28 มกราคม 2566

ครั้งที่ 10 (สืบสานงานกำฟ้าไทยพวน) ด้านประเพณีกำฟ้า ครั้งที่ 2 หัวข้อ “กำฟ้าชาวไทยพวนบ้านหาดเสี้ยว” ในวันที่ 29 มกราคม 2566

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีชาวไทยพวน : อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่มีต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรม กระตุ้น ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน 3 ด้านที่สูงสุด ได้แก่ ซื้อสินค้าในงานกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน ขายสินค้าให้กับผู้จำหน่ายสินค้าในงานกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน รับจ้างมาแสดงสาธิตวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณีในการซื้อสินค้าต่างๆ ที่มีการจำหน่ายในงานเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างหนึ่งในชุมชนทำให้เกิดอาชีพของคนในสังคม ระบบเศรษฐกิจในสังคมในชุมชนมีการหมุนเวียนของเงินในการจัดจำหน่ายและคนในชุมชน นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการซื้อสินค้าต่างๆ และคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแสดงต่างๆซึ่งได้รับเป็นค่าตอบแทนจากหน่วยงาน จากนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบและชื่นชมในความงามและความสามารถในการแสดงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีชาวไทยพวนในอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนมีความพึงพอใจต่อ

การจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม และประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.09$, $S.D.=5.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย “การฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน” มีวัตถุประสงค์การวิจัย 4 ข้อ อภิปรายได้ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลำดับความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่ต้องฟื้นฟู พบว่า ชาวไทยพวนให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้ภาษาพวน ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้เป็นประจำและเป็นภาษาถิ่นที่กำลังจะเลือนหายไปจากสังคมในชุมชน ในตำบลหาดเสี้ยว เนื่องจากปัจจุบันคนรุ่นใหม่ใช้ภาษากลาง ในส่วนของประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความสำคัญ เพื่อให้คงอยู่ในสังคมชุมชนชาวไทยพวนนั้น คือ ประเพณีสังฆานต์ผู้เฒ่า ประเพณีแต่งกายไทยพวน การเล่นพื้นบ้าน ประเพณีกำฟ้า ประเพณีแห่กฐินทางน้ำ แข่งเรือ วัฒนธรรมการทอผ้า ประเพณีบวชนาคแห่ช้าง ประเพณีสู้ขวัญต่าง ๆ ประเพณี อาบน้ำก่อนกินอาหารพื้นบ้านไทยพวน ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า เทศมหาชาติ จุลกฐิน กัณฑ์โศด และประเพณีเดือนห้า และวัฒนธรรมประเพณีที่มีความสำคัญรองลงมาคือ แพทย์แผนไทยพวน ทั้งนี้ เพราะภาษาและประเพณีวัฒนธรรมที่กล่าวมานั้น เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงความเป็นชาติพันธุ์ของตนซึ่งแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนเผ่า

ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของอาณานท์ อาภากริม (2519) ได้ให้ความสำคัญว่า “ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บอกถึงความเจริญและสิ่งดีงามของชีวิตของผู้คนในแต่ละชุมชน ที่ควรรักษาสืบทอดให้มีความเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไปซึ่งแนวทางของการดำรงชีวิตของการอยู่ร่วมกันกับสังคม วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่คงคุณค่าในตัวเองที่หาสิ่งใดมาลบเลือนออกจากสังคมนั้น ๆ ในแต่ละพื้นที่ได้ยากแล้วยังคงซึ่งความสำคัญของตัวเอง แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติเผ่าพันธุ์แสดงถึงชนชาติที่เจริญต้องมีวัฒนธรรมที่เป็นตัวชี้ชัดเจนของตัวเองเสมอ และงานวิจัยของ หทัยรัตน์ บุญโยปัทม์ และ เบญจรัตน์ มาประณีต (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวน ของคณะกรรมการบริหารศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดฝั่งคลอง จังหวัด นครนายก ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวนของคณะกรรมการบริหารศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดฝั่งคลอง มาจากความเป็นชาวไทยพวนซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพวนมาแต่กำเนิด มีบิดาและ/หรือมารดาเป็นชาวไทยพวน ที่ตั้ง รกรากถิ่นฐานที่อำเภอบางพลี การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นมีพื้นฐานมาจากความสำนึกในรากเหง้าของคนใน ชุมชน กระตุ้นความรู้สึกพร้อมที่จะอนุรักษ์และสืบสานมรดกความรู้ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาและแนวปฏิบัติตามวิถีของชุมชนจากบรรพบุรุษมิให้สูญหายไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม และความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยพบว่า รูปแบบกิจกรรมฟื้นฟูในลักษณะการจัดตลาดนัดวัฒนธรรมและประเพณี ใช้การเสวนาตามหัวข้อการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งเป็นตัวขับเคลื่อน นอกจากนี้มีการจัดทำนายสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นโดยคนท้องถิ่น มีการเล่นพื้นบ้านและการแสดงของชุมชนเพื่อร่วมสร้างกิจกรรมนันทนาการในแต่ละครั้ง ซึ่งกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน ได้จัด จำนวน 10 ครั้ง ตามประเด็นการเสวนาจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีการจัดทำนายสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นโดยคนท้องถิ่น มีการเล่นพื้นบ้านและการแสดงของชุมชนเพื่อร่วมสร้างกิจกรรมนันทนาการในแต่ละครั้ง ซึ่งกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน โดยการมีส่วนร่วมของ

ภาครัฐ เอกชนและชุมชน ทั้งนี้เพราะ กระบวนการฟื้นฟูนั้นต้องทำหลายครั้งและต่อเนื่องในประเด็นที่สำคัญ ๆ ผ่านการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของการมีส่วนร่วม และงานวิจัยของงานวิจัยของ นิภา พิลาเกิด (2559) ที่พบว่ากระบวนการฟื้นฟูงานแห่ปราสาทผึ้งบ้านท่ากกแก เป็นการดำเนินงานที่ได้รับการร่วมมือจากผู้นำชุมชน ประชาชน เยาวชนและหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีขั้นตอน 7 ขั้นตอน คือ (1) การรวมกลุ่มการฟื้นฟูงานประเพณีแห่ปราสาทผึ้งของชุมชนบ้านท่ากกแก โดยชาวบ้านและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการฟื้นฟูงานประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง (2) ปรับเปลี่ยนช่วงเวลา และในแต่ละปีจะมีการประชุมเพื่อกำหนดวันที่ในการดำเนินงานอีกครั้ง (3) จัดตั้งชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทหล่ม กลุ่มมูลมั่ง บ้านท่ากกแก (4) การพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน โดยการเพิ่มกิจกรรมขบวนแห่ ทางบกและวงดนตรีพื้นบ้านนำขบวน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเข้าร่วมงานประเพณี (5) การเข้ามามีส่วนร่วม ของหน่วยงานภาครัฐ ก่อให้เกิดการเพิ่มเติมกิจกรรมในการจัดงานประเพณีแห่ปราสาทผึ้งอีกหลากหลายกิจกรรม (6) ทำให้งานประเพณีแห่ปราสาทผึ้งของบ้านท่ากกแกเป็นที่รู้จักของคนในจังหวัดเพชรบูรณ์และ (7) การทำให้เป็นกิจวัตร โดยการจัดงานประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง เป็นประจำทุกปีเพื่อเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์งานประเพณีของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

ในส่วนของความร่วมมือ ชาวไทยพวนให้ความร่วมมือร่วมเที่ยวชมกิจกรรมในการจัดกิจกรรมต่างในส่วน of ชุมชนและภาครัฐและเอกชนเป็นผู้จัดงานของชุมชนในแต่ละครั้งพร้อมร่วมระดมความคิดเห็น วัฒนธรรมและประเพณีที่ต้องมีการฟื้นฟูแสดงความคิดเห็นจากแบบสอบถามในการแสดงความคิดเห็นในการจัดงานชุมชน ประเพณีต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะทุกคนเป็นเจ้าของชุมชน เป็นชาวไทยพวนที่มีวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นของตนเอง ซึ่งต้องคงความเป็นไทยพวนไว้ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า “การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสำคัญ คือ ประชาชนยอมรับในโครงการนั้นและเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน มีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น ลดความขัดแย้งลงได้ (ณรงค์ ณ เชียงใหม่, 2545) และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นมีพื้นฐานมาจากความสํานึกในรากเหง้าของคนใน ชุมชน กระตุ้นความรู้สึกพร้อมที่จะอนุรักษ์และสืบสานมรดกความรู้ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาและแนวปฏิบัติตามวิถี ของชุมชนจากบรรพบุรุษมิให้สูญหายไป (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2556)

และมีลักษณะเช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ กษมา เจริญพิทักษ์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่พบว่าระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตามแนวคิด 7 Greens ทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก และแนวทางในการพัฒนาและฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาครัฐ และเอกชน ในการดำเนินนโยบายแผน และโครงการ ในการพัฒนาและฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านประเพณีและด้านวิถีชีวิตชุมชน เพื่อเป็นการฟื้นฟูการท่องเที่ยวของอำเภอปายให้กลับมามีประสิทธิภาพดังเดิม หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต และแนวคิดของ กิตติมา ปรีดีติลล (2524) ได้กล่าว คนในชุมชนหากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชนแล้วย่อมเกิดการยอมรับของคนในสังคม ทั้งการเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรม การจำหน่ายเลือกซื้อสินค้า และสาธิตวัฒนธรรมประเพณีต่างล้วนทำให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมเป็นแรงกระตุ้นอย่างหนึ่งที่ทำให้สังคมความเป็นอยู่ในรูปแบบดั้งเดิมกลับมาสู่ชุมชนอีกครั้ง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีชาวไทยพวนในอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่มีต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน พบว่า ผลการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวนที่มีต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน คือ การซื้อสินค้าในงานกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน ขายสินค้าให้กับผู้จำหน่ายสินค้าในงานกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมและ

ประเพณีชาวไทยพวน รับจ้างมาแสดงสาธิตวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวนซึ่งในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งนั้น ย่อมได้รับความร่วมมือกับชุมชนและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จากแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความผูกพัน ความเป็นชนเผ่าที่มาจากที่เดียวกัน ย่อมตระหนักถึงความสำคัญในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี จึงมีการเข้าร่วมกิจกรรมและทำให้เกิดมีรายได้ กระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน ดังที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ได้กล่าวว่า “บุคคลที่รวมตัวกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการบำรุง รักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน”

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีชาวไทยพวนในอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า คนในชุมชนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม และประเพณีชาวไทยพวนในระดับมาก การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน ด้วยวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาวไทยพวน การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ส่งผลถึงความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน และการมีส่วนช่วยให้สังคมความเป็นอยู่ในชุมชนดีขึ้น การจัดการทางด้านวัฒนธรรมย่อมเกิดจากคนในชุมชนที่เป็นมีส่วนกระตุ้นให้เศรษฐกิจในชุมชนไปในทิศทางที่ดีและที่สำคัญความพึงพอใจจากการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งทำให้คนในชุมชนพอใจ ส่งผลทำให้การฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณี บางอย่างที่เลือนหายไปหรือลดความสำคัญลง ให้มีการอนุรักษ์และสืบทอดกันให้ได้อย่างเร็วขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความหวงแหนและความผูกพันในวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของชาติพันธุ์ เมื่อมีกาสได้แสดงออกและมีส่วนร่วมจึงก่อให้เกิดความพึงพอใจ ที่ได้คิด ได้มีส่วนร่วมทั้งการวางแผนและการแสดงออกดังที่ Strauss & Sayless (1960) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกพอใจในงานที่ทำและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ตาม หน่วยงานหรือองค์กรและ) สอดคล้องแนวคิดของ กิตติมา ปรีดีติลล (2524) ได้กล่าว ว่าคนในชุมชนหากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชนแล้วย่อมเกิดการยอมรับของคนในสังคม ทั้งการเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรม การจำหน่ายเลือกซื้อสินค้า และสาธิตวัฒนธรรมประเพณีต่างล้วนทำให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมเป็นแรงกระตุ้นอย่างหนึ่งที่ทำให้สังคมความเป็นอยู่ในรูปแบบดั้งเดิมกลับมาสู่ชุมชนอีกครั้ง

สรุป

สรุปการศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยที่ต้องฟื้นฟูจากการทำ Focus Group มีวัฒนธรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เช่น ภาษา การเล่นพื้นบ้าน อาหาร เครื่องแต่งกาย ประเพณีทางศาสนา และวัฒนธรรม ประเพณีที่มีมาแต่ดั้งเดิมของชาติพันธุ์ชาวไทยพวน ซึ่งต้องการการฟื้นฟูให้คงอยู่ ด้วยความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของชุมชน ในลักษณะของการบริหารจัดการร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในกิจกรรมตลาดนัดวัฒนธรรม โดยมีการเสวนาในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณีของชาวไทยพวน ผลัดเปลี่ยนกันไป ซึ่งแต่ละครั้งจะมีกิจกรรมการออกร้าน การนั่งสนทนาและการให้ความรู้ควบคู่กันไป สำหรับผู้ที่มาร่วมงาน ทำให้เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจในระดับหนึ่งจากการซื้อขายสินค้าและได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนในวัฒนธรรม ประเพณีจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม และ ประเพณีชาวไทยพวน : อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ชาวไทยพวน อำเภอสรีสัชนาลัยยังคงความเป็นชาติพันธุ์ในการอนุรักษ์และหวงแหน วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของตน โดยเฉพาะภาษา และวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ควรนำไปใช้ดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หรือหลักสูตรฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยพวน จะสามารถอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่ได้

2. การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมและ ความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน : อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมผ่านการจัดตลาดนัด วัฒนธรรมและประเพณี ใช้การเสวนาตามหัวข้อการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งเป็นตัวขับเคลื่อน พร้อมทั้งมีการออกร้านจำหน่ายสินค้า การแสดง นันทนาการและการให้ความรู้แก่ผู้มาท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ควรนำไปใช้ดำเนินการในการวางแผน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยพวนให้คงอยู่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

3. การศึกษาผลการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่มีต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน พบว่า การกระตุ้น ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน 3 ด้านที่สูงสุดได้แก่ ชื้อสินค้าในงานกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน ขายสินค้าให้กับผู้จำหน่ายสินค้าในงานกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการนำไปดำเนินการ ส่งเสริมการขายหรือจัดตั้งชุมชน สหกรณ์ หรือกลุ่มแม่บ้านในการผลิต จำหน่ายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชาวไทยพวน

4. ผลจากการศึกษาความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม และประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า คนในชุมชนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม และประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กรท้องถิ่นที่ควรนำไปใช้ดำเนินการ ในการจัดทำโครงการ การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณี และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือถนนคนไทยพวน เชิญชวนอนุรักษ์ด้วยใจ เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลายด้าน และควรทำให้เป็นระบบ มีเวทีหลายเวทีสำหรับที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟูและส่งเสริม กระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป (ต้องเกี่ยวเนื่องต่อยอดจากบทความนี้)

1. การศึกษาลำดับความสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน : อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยที่ต้องฟื้นฟูขึ้นในการทำวิจัยควรมีข้อมูลที่หลากหลายทั้งแหล่งที่มาของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ อีกทั้งการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมประเพณีที่เลือนหายไปจากชุมชนและสังคมในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การฟื้นฟูวัฒนธรรมดังกล่าวให้อยู่ในสังคมชาวไทยพวนต่อไป

2. การศึกษาความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน : อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย นั้นในความร่วมมือของคนในชุมชนทั้งด้านการให้ข้อมูล การมีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมในการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีควรมีความหลากหลายของคนในชุมชนซึ่ง

ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้านและคนชุมชนหลายหลายวัย อายุ เพื่อได้มาซึ่งข้อมูล และนำไปสู่ขั้นตอนการวิจัย

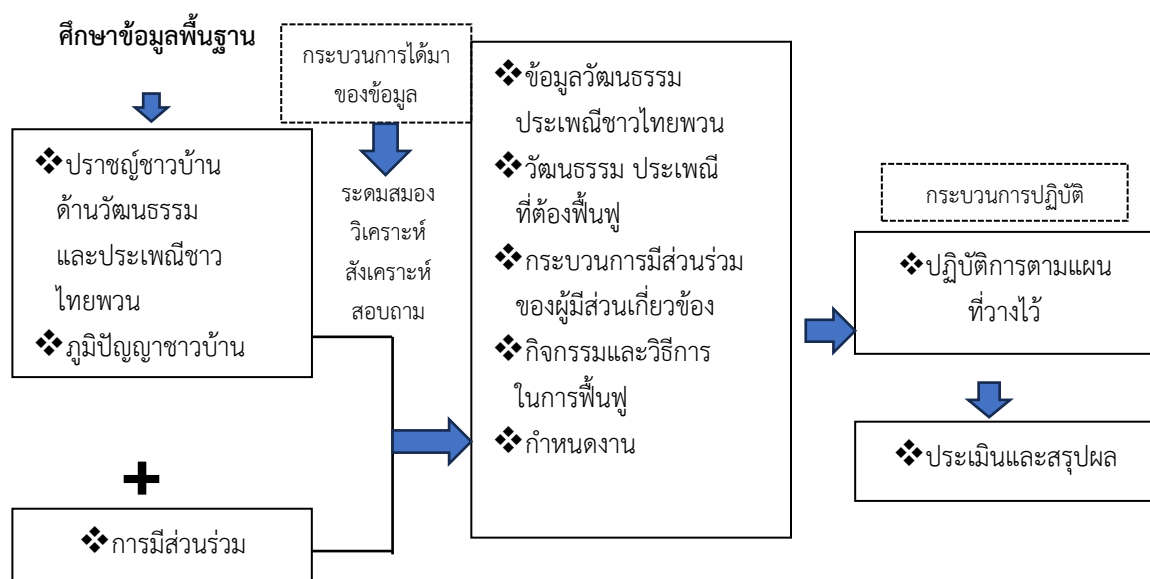
3. การศึกษาผลการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่มีต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน ในการจัดกิจกรรมนั้นผลของการจัดกิจกรรมจะส่งผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจควมมีการระบุด้านเศรษฐกิจให้มีความชัดเจนในแต่ละด้าน

4. การศึกษาความพึงพอใจของคนในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม และประเพณีชาวไทยพวน : อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งในการสำรวจความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม แบบสอบถามควมมีค่าถามที่มีข้อมูลครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้นเพื่อได้มาซึ่งข้อมูลในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

5. การทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน : อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในครั้งต่อไปนั้น ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลและอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่เพิ่มเติม เช่น แนวความคิดความพึงพอใจของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน การเปลี่ยนแปลงกระแสทางวัฒนธรรม และการจัดการความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ และแนวความคิดเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากราชการและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และควรศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมในพื้นที่ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบด้านลบในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษานี้พบว่า การดำเนินงานฟื้นฟูวัฒนธรรมหรือสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่เพียงแต่อาศัยนโยบายการบริหารและการดำเนินงานจากทางภาครัฐเท่านั้น แต่ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในชุมชนงานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานฟื้นฟูกิจกรรมชุมชนให้มีความชัดเจนในแต่ละด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น จากการศึกษาและการทำวิจัยได้สรุปเป็นแผนภูมิการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน : อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

แผนภาพที่ 1 กระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน : อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2556). ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
- กษมา เจริญพิทักษ์. (2554). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอบางบาล จังหวัด
แม่ฮ่องสอน. ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา บัณฑิตวิทยาลัย:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติมา ปรีดีติลล. (2524). ทฤษฎีการบริหารองค์กร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาน
มิตร.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.วารสารรัฐสมิแล, 23(2-3),
1-7.
- นิภา พิลากิต. (2559). กระบวนการฟื้นฟู “แห่ปราสาทผึ้ง” บ้านท่ากกแก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์.
ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559. (1 มีนาคม 2559). ราชกิจจานุ
เบกษา, เล่ม 133 ตอนที่ 19 ก, น. 1 – 9.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (ม.ป.ป.). บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล. เข้าถึงเมื่อ เมื่อ 19 กุมภาพันธ์
2568. จาก https://ird01.stou.ac.th/researchlib/uploads/2562_019/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%204.pdf.
- วัลยา นามธรรม. (2566). ไทยพวน. เข้าถึงเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/179/>.
- สารพินิจภัณฑ์ผ้าทองคำ. (ม.ป.ป.). ประวัติชาวไทยพวนศรีสัชนาลัย. เข้าถึง เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2568. จาก
<http://www.sathorngoldtextilemuseum.com/thai-phuan-history.html>
- หทัยรัตน์ บุญโยปักษ์ภูมิ และ เบญจรัตน์ มาประณีต. (2558). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวน
ของคณะกรรมการบริหารศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดฝางคลอง จังหวัด นครนายก. วิทยานิพนธ์ คณะ
สังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2519). สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.
- เอกพงษ์ สารน้อย และ สุกานดา สารน้อย. (2563). ปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ ส่งเสริมและ
อนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี, 8(2), 18-31.
- Strauss, A. & Sayless, H. (1960). Personal: The Human Problem of Management. New York:
Prentice – Inc. Hall.